

Socialmedicinsk tidskrift

Sjuttiotredje årgången häfte nr 6 1996

Redaktion:

Claes-Göran Westrin, redaktör och ansvarig utgivare
Ann Appelgren, redaktionssekreterare

Stiftelsen Socialmedicinsk tidskrifts styrelse:

Peter Allebeck, professor i socialmedicin, Göteborg
Per Bjurulf, professor i socialmedicin, Linköping
Lars-Olov Bygren, professor i socialmedicin, Umeå
Jan Ekholm, professor i medicinsk rehabilitering, Stockholm
Gunnar Grimby, professor i medicinsk rehabilitering, Göteborg
Sven-Olof Isacson, professor i socialmedicin, Malmö
Leif Svanström, professor i socialmedicin, Stockholm

Samhällsodontologisk utveckling i perspektiv

För nästan 20 år sedan, 1977, var jag gästredaktör för ett temanummer om tandvård i Socialmedicinsk tidskrift. När jag nu åtagit mig samma uppgift, dyker frågan upp hos mig om vad det var som skrevs förra gången. Kom våra artiklar att ha betydelse för tandvårdens utveckling, eller - hemska tanke - ägnade vi oss åt skönskrivande och önsketänkande?

De flesta artiklar som var med förra gången hade presenterats på ett nordiskt socialodontologiskt möte i Uppsala i samband med den Fjärde nordiska kongressen i socialmedicin i juni 1977.

Temat var klyftan mellan odontologisk vetenskap och verklighet. En central fråga var varför det var så svårt att förmå människor att bete sig "rätt" när det gäller kost, munhygien och tandläkarbesök. Flera svar föreslogs, men enighet kunde inte nås. En annan fråga som ventilerades var hur man skulle tolka resultat från utvärderingar av förebyggande åtgärder. Enighet rådde att detta oftast skedde lättvindigt. Därtill beskrev flera skribenter hur man hade ordnat förebyggande tandvård för vissa befolkningsgrupper.

I backspegeln kan vi se att tandhälsan har förbättrats för ungdomar och vuxna. Detta beror säkert på många faktorer, men nog har samhällsodontologerna också varit aktiva. I detta nummer av tidskriften redogörs för hur man redan hos små barn kan bedöma risken för tandsjukdomar och göra något åt saken. Vi kan också läsa om hur lite äldre riskbarn behandlas i ett multicenterstudie. Även själva tolkningen och utvärderingen av uppnådda resultat efter profylaktiska insatser har uppmärksammats, kanske mer än vi ens vågade hoppas på för 20 år sedan.

Men tandhälsan är långtifrån god hos alla. Stora socioekonomiska skillnader finns alltså i tandhälsan. Vi får i detta nummer läsa om tandhälsan hos befolkningen i sin helhet. Djupdykningar görs i tandhälsoproblemen hos invandrare och de äldre. Senildementas särskilda problem belyses. Artikelförfattarna har förslag till åtgärder - få se om några av dessa har kunnat genomföras innan nästa tandvårdstemanummer kommer ut! En grupp vars problem man har kunnat minska är de tandvårdsrädda. Det blir intressant att se om verksamheten utvidgas till resten av landet.

I detta nummer presenteras begrepp som vi förra gången inte hade hört talas om, nämligen Dental Audit och tandvårdsbeställare. Att känna till dessa nyheter är "ett måste" för den som vill hänga med! Den nya beställarenheten i Stockholms läns landsting, tandvårdsstaben, har inneburit nya möjligheter till samhällsodontologiskt arbete. (Mer om tandvårdsstaben, t.ex. om avtal om uppsökande tandvård på sjukhem och gruppbofästäder, kan läsas i Socialmedicinsk tidskrift nr 1, 1996.)

För mig är 20 år en lång tid, men jag inser att så inte är fallet i ett samhällsodontologiskt perspektiv. Temanumret börjar därför med en historisk betraktelse över hundra år. Finns det fler läsare än jag som mår väl av att ibland tänka i sådana förlängda banor inför framtiden?

Inkeri Barenthin

Gästredaktör för detta temanummer är Inkeri Barenthin som är docent i samhällsodontologi och övertandläkare på tandvårdsstaben i Stockholms läns landsting.